

राज्यातील नगरपालिकेतील / महानगरपालिकेतील सफाई कामगारांचे विशिष्ट स्वरूपाचे काम विचारात घेवून ज्या सफाई कामगारांची सेवा २५ वर्ष किंवा त्याहून अधिक झाली आहे अशा सफाई कामगारांना सेवानिवृत्तीनंतर किंवा सफाई कामगारांच्या सेवेत असतांना मृत्यू झाल्यास अशा सफाई कामगारांच्या निधनानंतर त्यांच्या पात्र वारसास मालकी तत्वावर मोफत सदनिका देण्याबाबत.

## महाराष्ट्र शासन

नगर विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : सकानि-२००७/प्र.क्र.१७६/२००७/नवि-६

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक : २२ ऑक्टोबर, २००८.

**प्रस्तावना :** सफाई कर्मचारी आपले आरोग्य धोक्यात घालून शहर स्वच्छ ठेवून समाजाची सेवा करीत आहेत, हे त्यांचे विशिष्ट स्वरूपाचे काम आणि त्यांचा सामाजिक व आर्थिक दर्जा विचारात घेऊन, त्यांचे जीवनमान उंचावण्यासाठी राज्यातील नगरपालिकेतील/महानगरपालिकेतील सफाई कर्मचार्यांना सेवानिवृत्तीच्यावेळी मालकी हक्काने मोफत सदनिका देणे तसेच सेवेत असतांना त्यांच्याकरिता सेवानिवासस्थाने बांधण्यास चालना देण्याबाबतची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. याबाबत सर्वंकष विचार करून शासनाने खालील प्रमाणे निर्णय घेतला आहे --

**शासन निर्णय :** राज्यातील महानगरपालिकेतील / नगरपालिकेतील सफाई कामगारांचे विशिष्ट स्वरूपाचे काम विचारात घेवून ज्या सफाई कामगारांची सेवा २५ वर्ष किंवा त्याहून अधिक झाली आहे अशा सफाई कामगारांना सेवानिवृत्तीच्यावेळी किंवा सफाई कामगारांच्या सेवेत असतांना मृत्यू झाल्यास अशा सफाई कामगारांच्या निधनानंतर त्यांच्या पात्र वारसास महानगरपालिका / नगरपालिकेकडून मालकी हक्काने मोफत सदनिका देण्याबाबत शासनाने खालीलप्रमाणे “डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर श्रमसाफल्य आवास योजना” राबविण्याचा निर्णय घेतला आहे.

(१) राज्यातील महानगरपालिका/नगरपालिका, सफाई कामगारांचे विशिष्ट स्वरूपाचे काम विचारात घेऊन ज्यांची सेवा २५ वर्ष किंवा त्यापेक्षा जास्त झाली आहे, अशा सफाई कामगारांना सेवानिवृत्तीच्या वेळी किंवा सफाई कामगारांच्या सेवेत असतांना मृत्यू झाल्यास, अशा सफाई कामगारांच्या निधनानंतर त्यांच्या पात्र वारसास महानगरपालिकेकडून /

नगरपालिकेकडून मालकी हक्काने २६९ चौ.फुट घटई क्षेत्राच्या सदनिका मोफत वाटप करण्यात याव्यात. सदर सदनिकांच्या बांधकामाचे सविस्तर विनिर्देश व नियोजन प्रमाणके (Specifications & Planning Standards) शासनाकडून स्वतंत्रपणे विहित करण्यात येतील. सफाई कामगारांना याप्रमाणे उपलब्ध करून देण्यात येणाऱ्या मोफत सदनिका अहस्तांतरणीय स्वरूपाच्या राहतील.

(२) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर श्रमसाफल्य आवास योजने अंतर्गत सदनिका वाटप करण्यासाठी झोपडपट्टी पुनर्वसन योजना (एसआरए) च्या अंतर्गत शासनास उपलब्ध होणारे पुनर्वसन घटकांव्यतिरिक्त अधिकचे रहिवाशी गाळे, एकात्मिक गृहनिर्माण व झोपडपट्टी विकास कार्यक्रम (आय.एच.एस.डी.पी.) व बेसिक सर्व्हिसेस फॉर अर्बन पुअर (बी.एस.यु.पी.) या योजने अंतर्गत बांधण्यात येणारे रहिवाशी गाळे आणि म्हाडाच्या अल्पउत्पन्न गटाची गृहनिर्माण योजनेअंतर्गत सदनिकांचे १५ टक्के आरक्षण ठेवण्यात यावे. यासंदर्भातील कार्यवाहीसाठी नोडल विभाग म्हणून गृहनिर्माण विभागाची जबाबदारी राहिल.

सफाई कर्मचारी निवृत्त झाल्यानंतर तो आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल (EWS) किंवा अल्प उत्पन्न गटामध्ये (LIG) मोडत असल्याने बी.एस.यु.पी./आय.एच.एस.डी.पी. या दोन्ही योजनांची अंमलबजावणी करतांना बांधलेल्या सदनिकांपैकी १५ टक्के सदनिकांचे वाटप प्रस्तुत योजने अंतर्गत सेवानिवृत्त सफाई कामगारांना करण्यात येईल याची दक्षता अंमलबजावणी यंत्रणा असलेल्या महानगरपालिका / नगरपालिका तसेच सुकाणू अभिकरण असलेल्या म्हाडाने घ्यावी. याबाबतचे आवश्यक मार्गदर्शक तत्व गृहनिर्माण विभागाकडून निर्गमित करण्यात यावेत. त्याचप्रमाणे एस.आर.ए.च्या विकास नियंत्रण नियमावलीमध्ये आवश्यक ती सुधारणा करण्याची कार्यवाही नोडल विभाग म्हणून गृहनिर्माण विभागाने करावी.

(३) सेवानिवृत्तीनंतर सफाई कामगारांना मालकी तत्वावर मोफत द्यावयाच्या सदनिका संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थेतर्फे बांधून उपलब्ध करून देण्यासाठी तसेच सफाई कामगारांसाठी सेवानिवासस्थाने बांधण्यासाठी ज्या नगरपालिका / महानगरपालिकेकडे भूखंड उपलब्ध नाही, अशा महानगरपालिका/नगरपालिकांना नागरी जमीन कमाल धारणा अधिनियमाअंतर्गत अतिरिक्त ठरलेली आणि शासनाच्या ताब्यात असलेली जमीन व इतर शासकीय जमीन महसूल व वन विभागाने प्राधान्याने नाममात्र किंमतीने उपलब्ध करून द्यावी, यासाठी जिल्हा स्तरावर जिल्हाधिकारी तसेच विभागीय स्तरावर विभागीय आयुक्त हे नोडल अधिकारी म्हणून काम पहातील.

(४) सर्व महानगरपालिका/नगरपालिका यांनी त्यांच्या अर्थसंकल्पात दुर्बल घटक योजने अंतर्गत ५ टक्के निधीतून सेवानिवृत्तीनंतर सफाई कामगारांना मोफत द्यावयाच्या सदनिका बांधण्यासाठी पुरेशी तरतुद करावी. याबाबत महानगरपालिकेच्या संदर्भात महापालिका आयुक्त तसेच नगरपरिषदांच्या संदर्भात त्या त्या जिल्ह्याचे जिल्हाधिकारी/उपसंचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय आणि राज्य स्तरावर आयुक्त तथा संचालक नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय यांनी दक्षता घ्यावी.

(५) राज्य शासनाच्या अर्थसंकल्पातही विशेष घटक योजने अंतर्गत "सफाई कर्मचा-यांना सेवानिवृत्तीनंतर मोफत द्यावयाच्या सदनिका बांधण्यासाठी महानगरपालिका/नगरपालिका यांना सहाय्यक अनुदान" यासाठी तरतुद करण्यात यावी व गरजू महानगरपालिका/नगरपालिका यांना या योजनेसाठी अनुदान देण्यात यावे. प्रत्येक जिल्ह्याच्या जिल्हा नियोजन समितीने त्या त्या जिल्ह्याची विशेष घटक योजने अंतर्गत वार्षिक योजना तयार करतांना आवश्यकतेनुसार पुरेसा नियतव्यय प्रस्तुत योजनेकरिता राखून ठेवावा. सदर अनुदानाबाबत वित्तीय निकष शासनाकडून वेळोवेळी विहित करण्यात येतील.

(६) ज्या ठिकाणी सफाई कर्मचार्यांच्या गृहनिर्माण / सेवानिवासस्थाने यांच्यासाठी मंजूर विकास आराखड्यात आरक्षण आहे अशा भूखंडावर आणि मंजूर विकास आराखड्यात कोणतेही आरक्षण नसलेल्या मात्र सफाई कामगारांसाठी सेवा निवासस्थाने किंवा सेवानिवृत्तीनंतर मोफत द्यावयाच्या सदनिका बांधण्यासाठी निवडलेल्या शासकीय / महानगरपालिका / नगरपालिका जमिनीवर या प्रयोजनासाठी जास्तीत जास्त ४.०० इतका चटईक्षेत्र निर्देशांक वाढवून देण्यात येईल. यासाठी शहराच्या परिस्थितीनुसार योजना सुसाध्य (Viable) होण्याच्या दृष्टीने त्या-त्या शहराकरीता वरील प्रमाणे ४.०० या कमाल चटईक्षेत्र निर्देशांकाच्या मर्यादेत चटईक्षेत्र निर्देशांक नगर विकास विभागामार्फत शासन मान्यतेने ठरविण्यात येईल. त्याप्रमाणे संबंधित शहराच्या विकास नियंत्रण नियमावलीमध्ये आवश्यक ते बदल करण्यात येतील.

अशा जमीनीचा विकास खाजगी विकासकांमार्फत करण्याची मुभा महानगरपालिका / नगरपालिकांना राहिल आणि तसे केल्यास विकासकांना मोफत बांधून दिलेल्या बांधकाम क्षेत्राच्या सर्वसाधारणपणे ५० टक्के प्रोत्साहनात्मक चटईक्षेत्र निर्देशांक ( Incentive F.S.I.) म्हणून वापरण्यासाठी उपलब्ध करून देण्यात येईल. तथापि, योजना व्यवहार्य व्हावी म्हणून त्या-त्या शहरांच्या परिस्थितीनुसार ५० टक्के पेक्षा कमी / अधिक प्रोत्साहनात्मक चटई क्षेत्र निर्देशांक (Incentive F.S.I.) विकासकास वापरण्यासाठी उपलब्ध करून देण्याकामी संबंधित शहराच्या विकास नियंत्रण नियमावलीमध्ये आवश्यक ते बदल करण्याबाबतचे प्रस्ताव संचालक, नगररचना यांचेमार्फत नगर विकास विभागाला संबंधित महानगरपालिका / नगरपालिका यांचेकडून सादर करण्यात यावेत. त्याप्रमाणे संबंधित शहराच्या विकास नियंत्रण नियमावलीमध्ये आवश्यक ते बदल करण्यात येतील.

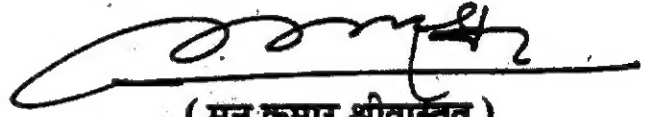
(७) ज्या महानगरपालिका / नगरपालिकेच्या विकास नियंत्रण नियमावलीत टी.डी.आर.ची तरतुद आहे, त्या ठिकाणी एखाद्या व्यक्तीने स्वतःच्या मालकीच्या स्वतंत्र (Independent Plot ) जागेवर सफाई कामगारांसाठी सेवा निवासस्थाने किंवा सेवानिवृत्तीनंतर सफाई कामगारांना मोफत द्यावयाच्या सदनिका स्वखर्चाने बांधून संबंधित महानगरपालिका /नगरपालिकेस विनामुल्य हस्तांतरित केल्यास सदर भूखंडावर, मुंबईच्या विकास नियंत्रण नियमावलीतील झोपडपट्टी पुनर्वसनासाठीचे नियम क्र. ३३ (१०) चे जोडपत्र क्र. ४ मधील नियम क्र.३.११ च्या धर्तीवर जमिनीचा व बांधकामाचा टी.डी.आर. अनुज्ञेय राहिल. याबाबतचा प्रस्ताव आर्थिकदृष्ट्या व्यवहार्य होण्यासाठी सदर टी.डी.आर.चे प्रमाण व इतर बाबीसंबंधी शहरनिहाय प्रस्ताव संबंधित महानगरपालिका / नगरपालिका यांच्याकडून संचालक, नगररचना यांचेमार्फत

नगर विकास विभागाला सादर करण्यात यावेत. त्याप्रमाणे संबंधित शहराच्या विकास नियंत्रण नियमावलीमध्ये आवश्यक ते बदल करण्यात येतील.

(८) या योजने अंतर्गत सफाई कामगारासाठी बांधावयाच्या सेवानिवासस्थानाचेही चटईक्षेत्र २६९ चौ.फुट एवढे राहिल व त्याच्या बांधकामांचे सविस्तर विनिर्देश व नियोजन प्रमाणके देखील शासनाकडून स्वतंत्रपणे विहित करण्यात येतील.

हे आदेश सामाजिक न्याय विभाग, गृहनिर्माण विभाग, नियोजन व वित्त विभागाच्या सहमतीने व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. १०/२००८/व्यय-३, दिनांक १४.८.२००८ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने ,



( मनु कुमार श्रीवास्तव )

सचिव, नगर विकास विभाग

प्रति,

राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांचे सचिव,

मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य,

महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १/२, मुंबई / नागपूर,

महालेखापाल (लेखापरीक्षक), महाराष्ट्र १/२, मुंबई / नागपूर,

मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,

उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई,

अपर मुख्य सचिव, महसूल व वन विभाग (महसूल), मंत्रालय, मुंबई ,

अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई,

अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई,

प्रधान सचिव (१), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई,

सचिव (२), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई,

सचिव, गृहनिर्माण विभाग, मंत्रालय, मुंबई ,

सचिव, सामाजिक न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई ,

सर्व महापालिका आयुक्त

आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, वरली, मुंबई ,

सर्व विभागीय आयुक्त तथा प्रादेशिक संचालक नगर परिषद प्रशासन संचालनालय,

पुणे/नागपूर/अमरावती/औरंगाबाद/ठाणे/नाशिक

संचालक, नगररचना, पुणे ,

सर्व जिल्हाधिकारी,

सर्व नगरपालिकेचे मुख्याधिकारी,

नगर विकास विभागातील सर्व कार्यासने

निवड नस्ती, नवि-६

.....